

Besluit van het college van burgemeester en wethouders van Oosterhout van 25 november 2019 tot vaststelling van het "Mantelzorgbeleid gemeente Oosterhout 2020-2024"

Burgemeester en wethouders van de gemeente Oosterhout,

besluiten

tot vaststelling van het Mantelzorgbeleid gemeente Oosterhout 2020-2024

1. Inleiding

Oosterhout kan niet zonder de inzet van mantelzorgers. Samen helpen zij hun naaste, ongeacht hun beperking, om zoveel mogelijk mee te blijven doen aan onze samenleving en om zelfredzaam te zijn. Juist door hun inzet kunnen zorgvragers langer thuis in hun vertrouwde omgeving blijven wonen. **Mantelzorgers vormen daarmee een onmisbare schakel binnen de keten van zorg. Tegelijkertijd lopen ze bij overbelasting het risico zelf zorgvrager te worden.** Het vinden, ondersteunen, verbinden en waarderen van mantelzorgers wordt dan ook stevig geïntegreerd in onze werkagenda.

2. Aanleiding tot het verstevigen van het mantelzorgbeleid

Mantelzorgers herkennen zich vaak niet in de term 'mantelzorg'. Zij vinden het heel normaal om te zorgen voor een familielid. Omdat zij zichzelf niet herkennen als mantelzorger, zullen zij ook minder snel gebruikmaken van mantelzorgondersteuning. Mantelzorg verlenen vergt veel van iemand en belast de mantelzorger op verschillende manieren:

- **Tijdsbelasting:** de tijdsdruk die mantelzorgers ervaren als zij het gevoel hebben continu met mantelzorg bezig te moeten zijn en de praktische en medisch inhoudelijke vragen waar zij mee blijven zitten
- **Ontwikkelbelasting:** het gevoel van de mantelzorger dat hij of zij geen ruimte meer heeft om zichzelf te ontwikkelen in scholing of werk
- **Fysieke belasting:** de invloed die het zorgen heeft op de gezondheid van de mantelzorger
- **Sociale belasting:** het gevoel van mantelzorgers in een sociaal isolement te raken
- **Emotionele belasting:** het verdriet van mantelzorgers over ziekte(verloop) van de zorgvrager¹

Ook de duur, intensiteit en complexiteit van de soort hulp die mantelzorgers verlenen mede bepalend voor de kans op overbelasting. **Soms kunnen mantelzorgers de zorg niet meer aan. Dan bestaat het risico dat goede zorg door onkunde of onmacht ongewild omslaat in verwaarlozing of zelfs mishandeling.** Dit noemen we ontspoorde mantelzorg. **Langdurige overbelasting van de mantelzorger heeft dus invloed op de mantelzorger zelf, op de zorgontvanger en op de samenleving.**

De gemeente Oosterhout heeft te maken met een veranderende samenstelling van de bevolkingsopbouw. Er is sprake van vergrijzing en ontgroening. Deze ontwikkeling heeft tot gevolg dat er steeds meer mensen zijn die hulp behoeven en dat deze zorg door steeds minder mensen gedragen kan worden. Dit legt een toenemende druk op onze mantelzorgers, die de basis van onze zorg leveren.

3. Aantal mantelzorgers in Oosterhout

Mezzo en het Expertisecentrum Mantelzorg hebben een inventarisatie per gemeente opgesteld, uitgaande van een doorsnee van een aantal stedelijke en kleinschalige gemeenten. Daar komen gemiddelden uit. De inwonersaantallen zijn gebaseerd op CBS-gegevens per 1 januari 2017. De berekening van de aantallen mantelzorgers is gebaseerd op de publicatie "voor elkaar" van SCP uit 2017. Voor de gemeente Oosterhout kunnen we deze gegevens vertalen naar de volgende aantallen:

Inwonersaantal	Inwoners 16 jaar of ouder	Mantelzorgers 16 jaar of ouder	Mantelzorgers langdurig en intensief (>8 uur p/w, >3 mnd)
54.604	43.554	13.937	2.395

1) <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Wat-werkt-bij-mantelzorgondersteuning%20%5BMOV-12978659-1.1%5D.pdf>

4. Wet- en regelgeving

In diverse wetteksten en uitvoeringsregelingen zijn bepalingen opgenomen die te maken hebben met zorg, mantelzorg en mantelzorgondersteuning. Hieronder wordt per wet een korte toelichting gegeven.

- **Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)**
In de Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten **verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning en waardering van mantelzorgers** door middel van het aanbieden van algemene voorzieningen en van maatwerkvoorzieningen.
- **Wet langdurige zorg (Wlz)**
De Wlz is bedoeld voor mensen die levenslang en levensbreed ondersteuning nodig hebben, thuis of in een zorginstelling. Voor Wlz-zorg heeft men een indicatie nodig. Bij de indicatiestelling wordt uitsluitend gekeken naar de beperkingen van de zorgvrager. Voor Wlz-zorg is het niet van belang of er mensen in de omgeving zijn die hulp kunnen geven (mantelzorg)².
- **Participatiewet**
Het kan voorkomen dat een iemand die mantelzorg verleend een uitkering ontvangt op grond van de Participatiewet. Op grond van deze wet mogen gemeenten mensen met een uitkering vragen om een tegenprestatie te leveren. Wanneer iemand met een uitkering mantelzorg geeft, kan de gemeente de uren voor de tegenprestatie hierop afstemmen of ervoor kiezen de mantelzorg geen tegenprestatie te laten leveren³.
- **Jeugdwet**
Het begrip mantelzorg wordt in de Jeugdwet niet expliciet omschreven. Op grond van de Jeugdwet is een pgb voor zorg door de ouder soms wel mogelijk. Het College moet bij het nemen van een besluit hierover daarom gericht onderzoek doen naar de financiële situatie van het gezin⁴.
- **Zorgverzekeringswet**
Ook zorgverzekeraars vergoeden zorg en hulp bij mantelzorg. De basisverzekering vergoedt psychologische hulp en ergotherapie. Aanvullende verzekeringen vergoeden steeds vaker hulp bij regeltaken van een mantelzorgmakelaar, cursussen en respijtzorg⁵.
- **Wet arbeid en zorg**
Mantelzorgers hebben recht op zorgverlof wanneer zij zorgen voor een ziek(e) partner, kind of ouder. Sinds kort is het ook mogelijk verlof te krijgen als iemand zorgt voor broers, zussen, grootouders, kleinkinderen, huisgenoten en bekenden. Mantelzorgers kunnen van verschillende wettelijke regelingen gebruik maken die ze bij hun werkgever kunnen aanvragen, zoals: calamiteitenverlof, kortdurend zorgverlof en langdurend zorgverlof⁶.

5. Mantelzorg

5.1. De definitie van mantelzorg

Mantelzorg is zorg die mensen vrijwillig en onbetaald verlenen aan naasten met een fysieke, verstandelijke of psychische beperking. Het gaat om zorg die voor langere periode (drie maanden en 8 uur per week) verleend wordt en die verder gaat dan de zogenoemde 'gebruikelijke hulp'. Hulp aan mensen zonder gezondheidsbeperkingen valt buiten de definitie en mantelzorg is niet hetzelfde als vrijwilligerswerk. Een mantelzorger had al een persoonlijke relatie met de zorgontvanger voordat hij of zij voor deze persoon ging zorgen.

Mantelzorgers zetten zich in voor:

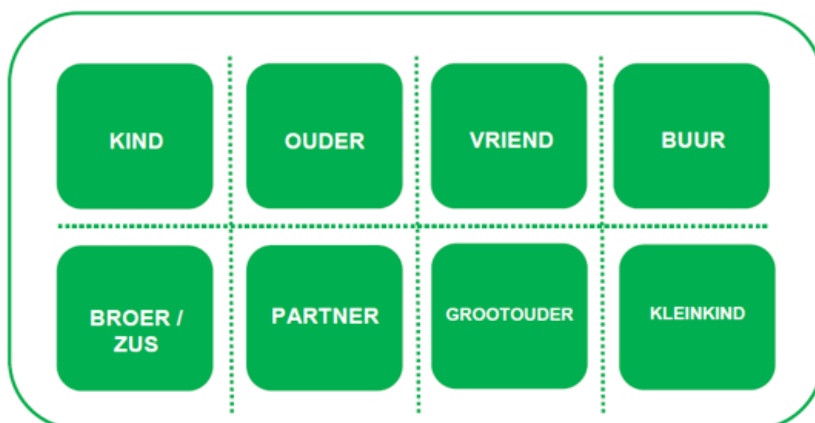
2) Rijksoverheid: <https://www.informatielangdurigezorg.nl/soorten-zorg/wlz>

3) Movisie: <https://gemeenten.movisie.nl/doel/mantelzorg-versterken/beleid/participatiewet>

4) AdvocatenKollectief: <https://www.advocatenkollectief.com/kunnen-ouders-jeugdwet-vgb-ontvangen-voor-hun-kind/>

5) Mee Mantelzorg: <https://www.meemantelzorg.nl/mantelzorger/financiele-mogelijkheden/zorgverzekeringswet/>

6) CNV Nederland: <https://www.cnv.nl/werk-en-privé/verlof/mantelzorg-en-verlof/>

5.2. Grote diversiteit aan mantelzorgers

Mantelzorg is er in vele soorten en maten. De grote groep mantelzorgers die onze gemeente kent is divers en bestaat bijvoorbeeld uit:

- jonge mantelzorgers (tot 25 jaar)
- oudere mantelzorgers (65-plus)
- werkende mantelzorgers
- mantelzorgers met een migratieachtergrond
- Ex-mantelzorgers

Deze mantelzorgers zijn er voor mensen met:

- dementie
- psychische aandoeningen en/of verslaving
- verstandelijke beperkingen
- zorgintensieve kinderen
- niet-aangeboren hersenletsel
- mantelzorg bij de laatste levensfase⁷

5.3. Inkijk in de verschillende groepen mantelzorgers

In 2016 en 2017 heeft Animo onderzoek uitgevoerd onder mantelzorgers. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat de onzekerheid, angst voor de toekomst en het “gedoe” met instanties en regelingen een grote bron van stress vormen voor mantelzorgers. Daarnaast vormt ook de grenzeloosheid van mantelzorg, het niet weten hoelang de zorg duurt, een risico op overbelasting.

Omdat naast deze algemene constatering ook specifieke aandachtspunten gelden voor de verschillende groepen mantelzorgers, wordt hieronder per groep de uitdagingen en behoeften beschreven. Deze beschrijving staat los van de situatie waarvoor zij mantelzorg verlenen.

5.3.1. Werkende mantelzorgers

Van werkende mantelzorgers worden twee dingen gevraagd: meer werken en meer zorgen. De combinatie is vaak lastig te verenigen, zeker bij banen voor lager opgeleiden. Sommige mantelzorgers hebben aparte zorg- en werkdagen; anderen moeten op dezelfde dag zorg en werk zien te combineren. Werkende mantelzorgers verlenen relatief vaker planbare hulp in tegenstelling tot niet-werkende mantelzorgers. Werkende mantelzorgers willen het liefst gewoon blijven werken. Het werk helpt hen om afstand te kunnen nemen van de mantelzorg. Om de zorg in combinatie met betaald werk langer vol te houden mogelijk te maken is mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid belangrijk.

Behoeften van werkende mantelzorgers

- Bij deze groep mantelzorgers is vooral behoefte aan erkenning, bijstand en ondersteuning vanuit de werkomgeving. Een passend personeelsbeleid zorgt ervoor dat men de zorg en het werk volhoudt

5.3.2. Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn kinderen en jongeren tot 25 jaar die opgroeien met een familielid dat chronisch ziek of gehandicapt is of een psychische aandoening heeft. Over het algemeen vervullen zij niet de primaire zorgtaak, maar zorg loopt wel uiteen van intensieve zorg tot lichte hulp. In gezinnen waarin

7) https://gemeenten.movisie.nl/sites/default/files/editor_uploads/Productenraadplegen/Publicaties/Mantelzorg/Infographic-groepen-mantelzorgers.pdf

sprake is van een broer of zus met beperkingen, gaat veel zorg en aandacht naar het zorgbehoevende kind uit. Hierdoor krijgen de andere kinderen in het gezin mogelijk minder aandacht dan gebruikelijk.

Behoeften van jonge mantelzorgers

- Bewustwording: de gezinssituatie is normaal ('je weet niet beter') en bijzonder tegelijk, soms is een luisterend oor fijn en hulp vragen mag
- Informatie en advies: hoe ga ik om met mijn hulpbehoevende moeder, vader, broer of zus
- Emotionele steun en een luisterend oor bij zingevingsvragen: lotgenotencontact en geestelijke zorg
- Praktische hulp om activiteiten buitenshuis te kunnen ondernemen, zoals begeleiding en vervoer, als de ouders dat niet kunnen bieden of betalen (i.v.m. hoge zorgkosten)
- Respijtzorg en aanvullende vrijwillige thuishulp, zodat de zorg in het gezin verlicht wordt en er meer ruimte ontstaat voor plezierige, niet-zorggerelateerde activiteiten

5.3.3. Oudere mantelzorgers

Oudere mantelzorgers zijn 65-plussers die in 40% van de gevallen zorgen voor de partner. Er zijn ook ouderen die zorgen voor een naaste die is verhuisd naar een instelling. Mantelzorgers zien hun inspanningen vaak als een noodzakelijke aanvulling op de professionele zorg die in de instelling wordt geboden. Oudere mantelzorgers lopen een verhoogd risico op overbelasting: hun eigen sociale netwerk wordt kleiner doordat leeftijdgenoten gezondheidsproblemen krijgen of overlijden. Extra hulp en sociale ondersteuning vallen dan geleidelijk weg. Met het verstrijken van de jaren neemt ook de kans toe dat de mantelzorgers zelf gezondheidsproblemen krijgen.

Behoeften van oudere mantelzorgers

- Informatie en advies over de medische en psychische aspecten van de desbetreffende ziekte: diagnostisering, gedragsveranderingen, relatieveranderingen, zorgmogelijkheden, regelzaken
- Emotionele steun van naasten en mensen in dezelfde situatie
- Steun bij zingevingsvragen
- Delen van de zorg met anderen, zowel naastbetrokkenen als vrijwilligers en professionals
- Praktische hulp bij klussen, vervoer, onderhoud in en om het huis, maaltijdvoorziening etc.
- Regelhulp bij de (zorg)administratie
- Passende respijtzorg (vervangende zorg, met als doel dat de mantelzorger even op adem kan komen)
- Hulpmiddelen (zoals domotica) die het gemakkelijker maken om zelfstandig te blijven wonen

5.3.4. Mantelzorgers met een migratieafkomst

Mantelzorgers met een migratieachtergrond bestaan uit meerdere groepen die onderling overeenkomsten kennen maar ook verschillen. In het algemeen geldt dat men liever geholpen wordt door familie dan door professionele zorgverleners. Vaak heersen er traditionele opvattingen over zorg door kinderen aan ouders. Vooral voor (schoon)dochters wordt dit als vanzelfsprekend gezien. Het wordt gezien als falen, wanneer een dochter geen zorg kan verlenen. Er is een taboe op het inschakelen van professionele hulp. Ook worden anderen, buiten de eigen familie, niet snel om hulp gevraagd. Psychische of lichamelijke aandoeningen zijn vaak taboe en worden soms gezien als het lot of door God gegeven. De verwachtingen richting kinderen zijn hoog. Een generatiekloof tussen jongeren van ouders met een migratieafkomst en de ouderen zorgt er soms voor dat jonge mensen de zorg niet als vanzelfsprekend zien in tegenstelling tot hun ouders. Het risico daarvan is dat deze ouderen onvoldoende zorg krijgen, omdat ze geen gebruik willen maken van professionele hulp en ook niet verzorgd worden door hun kinderen.

Behoeften van mantelzorgers met een migratieafkomst

- Er is een behoefte aan informatie over ouderdomsziekten, medicijngebruik, palliatieve zorg (zorg in de laatste levensfase) en zorgvoorzieningen. Maar ook over financiële aspecten
- Vertaling van informatie in de taal van herkomst is vaak gewenst. Soms dient dat mondeling te zijn, vanwege analfabetisme
- Informatie over zorg indien men ouder wordt. Denk aan informatie over verpleeghuiszorg of over zorg rondom psychische ziektes die bij ouderdom komen kijken
- Deze groep heeft behoefte aan lotgenotencontact met een verhoogde aandacht voor privacy. Zodat persoonlijke verhalen of twijfels niet algemeen bekend worden
- Benadering voor ondersteuning kan soms in eigen taal en vooral aansluitend bij eigen culturele opvattingen worden gedaan
- Zorg voor de mantelzorger is een handreiking om geïsoleerde mantelzorgers met een migratieachtergrond te bereiken en ondersteunen (Kennissplatform Integratie & Samenleving)

5.3.5. Ex-mantelzorgers

Voor ex-mantelzorgers is opname of overlijden van een partner behalve een groot verlies ook vaak een afsluiting van een periode van intensieve zorg. De aandacht en ondersteuning die zij als mantelzorger ontvingen, eindigt abrupt en men moet een andere invulling aan zijn of haar dagelijks leven gaan geven.

Het oppakken van het eigen leven en het opnieuw bouwen aan een sociaal netwerk wordt vaak als moeilijk ervaren.

Behoeften van ex-mantelzorgers

- Beschikbaarheid van de mantelzorgcoach in het eerste jaar na het stoppen van de mantelzorgtaken
- Deze groep heeft behoefte aan lotgenotencontact om ervaringen te delen en voor begrip^{8,9}

6. Huidig mantelzorgbeleid

6.1. Huidige vastgestelde kaders mantelzorgbeleid

In de werkagenda maatschappelijke ondersteuning 2017-2019 is opgenomen dat we gaan onderzoeken hoe we binnen de gemeentelijke organisatie meer begrip en ruimte kunnen creëren voor werkende mantelzorgers door het opstellen van mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. Dat doel is in 2018 behaald. Daarnaast adviseert en helpt Surplus Welzijn mantelzorgers door het voeren van individuele steun- of familiegesprekken of door het aanbieden van groepsondersteuning. Daarnaast helpt ze bij praktische zaken zoals doorverwijzing naar respijtzorg, lotgenotencontact en cursussen. Ook zijn er specifiek opgeleide vrijwilligers die als mantelzorgcoach de mantelzorg een bepaalde periode kan ondersteunen. Naast het bieden van mantelzorgondersteuning neemt Surplus Welzijn ook de uitvoering van de mantelzorgwaardering voor haar rekening.

6.2. Aandachtspunten nieuw mantelzorgbeleid

Vergroten van de bewustwording en meer inzetten op signalerings- en verwijfsfunctie door aanbieders en hulpverleners

Mantelzorgers herkennen zich niet altijd in de term of ze zijn niet bekend met deze term. Ze zoeken vaak geen ondersteuning en hulpverleners weten deze groep vaak niet goed te bereiken.

Aanbieden van bondige en betrouwbare praktische informatie

Betrouwbare informatie is moeilijk te vinden op internet. Mantelzorgers gaven aan dat zij de eigen huisarts als meest betrouwbare bron van informatie zien. Daarnaast geeft men de voorkeur aan lokale experts die ook bereikbaar zijn voor navraag.

Verder geven mantelzorgers in Oosterhout de voorkeur aan een website met korte video's die ze in de eigen tijd kunnen bekijken. Mantelzorgers waren zeer specifiek in dat ze liever niet naar bijeenkomsten gaan voor algemene voorlichting.

Begeleiding mantelzorgers met migratieachtergrond

Mantelzorgers met een migratieachtergrond komen in de meeste gevallen uit grote landen met meerdere provincies waar andere dialecten gesproken worden en andere gebruiken gelden. Enkel de inzet van folders in de doeltaal is daarom niet voldoende toereikend, mantelzorgers met een migratieachtergrond moeten ook begeleid worden richting ondersteuning en informatie. Een mantelzorgcoach met specifieke achtergrond zou hier de oplossing kunnen zijn.

Aanbieden van ondersteuning op maat

Vanwege de behoefte aan individuele aanpak scoort ondersteuning op maat (zoals consultant of mantelzorgmakelaar) hoog onder mantelzorgers.

Gebruik respijtzorg

Respijtzorg is een probleem. Het ontbreekt vaak aan voorzieningen bij crisis en de inzet van thuiszorg is beperkt.

Aandacht voor nazorg ex-mantelzorgers

In de periode na mantelzorg blijkt vaak dat de ex-mantelzorgers in een gat terechtkomt doordat de zorg ineens gestopt is (door bijvoorbeeld opname of overlijden).

Meer aandacht voor het vinden en ondersteunen van jonge mantelzorgers

Het blijkt lastig om jonge mantelzorgers in beeld te krijgen. Zij herkennen zich vaak niet als mantelzorgers. De komende jaren zal meer aandacht worden besteed aan het vinden en ondersteunen van jonge mantelzorgers via scholen, jeugdgezondheidszorg, huisartsen en sportverenigingen. Het sociaal wijkteam is hierbij een belangrijke schakel.

8) <https://gemeenten.movisie.nl/doel/mantelzorg-versterken/beleid/groepen-mantelzorgers>

9) Uit: "Onderzoek naar (werkende en oudere) mantelzorgers", uitgevoerd door Animo in 2016-2017

De functie van informeren over en toe leiden naar mantelzorgondersteuning moet belegd worden bij verschillende partijen

De informatiefunctie is momenteel met name belegd bij het sociaal wijkteam en gedeeltelijk bij externe partijen. Bij diagnose van de zorgontvanger zou de arts naasten er direct op moeten wijzen dat zij vanaf dat moment mantelzorger zijn.

Nieuwe vorm mantelzorgwaardering

Vanaf 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de erkenning en waardering van mantelzorgers. Tot 2020 wordt jaarlijks aan mantelzorgers die minimaal 8 uur per week gedurende minimaal 3 maanden mantelzorg verlenen een geldbedrag beschikbaar gesteld.

Daarnaast wordt jaarlijks voor alle mantelzorgers van zorgvragers uit de gemeente Oosterhout de Dag van de Mantelzorg georganiseerd.

Vanaf 2020 verandert de vorm van de mantelzorgwaardering en zullen meerdere activiteiten per jaar georganiseerd worden voor mantelzorgers. Het geldbedrag is hiermee komen te vervallen.

7. Uitgangspositie nieuw beleid

7.1. Wat we willen bereiken

Het vinden, ondersteunen, verbinden en waarderen van mantelzorgers vormen de belangrijkste uitgangspunten van gemeentelijke kijk op mantelzorg. Daarmee sluiten we aan op de ambitie om mantelzorgers te blijven ondersteunen en daarbij gebruik te maken van de kennis en informatie die de afgelopen jaren is opgehaald¹⁰.

Met dit mantelzorgbeleid beogen we te bereiken dat de mantelzorger door de extra zorgtaken zo min mogelijk belemmerd wordt in de voortzetting van zijn of haar eigen leven. Daarbij streven we naar een gezonde balans tussen werk, activiteiten, sociale contacten en zorgtaken. Tegelijkertijd draagt het beleid in belangrijke mate bij aan het uitgangspunt dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Doelstelling

Het mantelzorgbeleid van de gemeente Oosterhout richt zich op

Het realiseren van een integrale aanpak op mantelzorg waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke situatie van de mantelzorger

Door mantelzorgers te ondersteunen kunnen zij de belangrijke schakel in de keten van zorg blijven en wordt voorkomen dat zij zelf zorgvrager worden

Een goede afstemming en samenwerking met professionals, (zorg-)vrijwilligers en mantelzorgers. Enerzijds met als doel het voorkomen van overbelasting en het behouden van de voldoening uit de mantelzorg. Anderzijds met als doel het delen en vergroten van kennis over mantelzorg door het verbinden van formele en informele zorg en ondersteuning.

7.2. De 4 speerpunten

De resultaten meten we aan de hand van de volgende vier speerpunten:

- *Vinden*: het bereiken van mantelzorgers die zorgen voor een naaste zodoende hen te kunnen ondersteunen, verbinden en waarderen;
- *Ondersteunen*: het in kaart brengen van behoeften van de doelgroep mantelzorgers zodoende hen te betrekken bij de continue verbetering van lokaal beleid en het gevoelsmatig en/of op maat ondersteunen van mantelzorgers zodoende zij op eigenstandige wijze de zorg kunnen blijven leveren, voldoening kunnen blijven halen uit de zorgtaak voor hun naaste en dit ook fysiek en mentaal kunnen blijven volhouden;
- *Verbinden*: het (lokale) samenspel tussen zorgontvanger, mantelzorger, formele en informele zorgprofessionals en (zorg)organisaties ter continue verbetering van het lokale mantelzorgbeleid;
- *Waarderen*: het deelnemen aan activiteiten met een sportief, sociaal dan wel cultureel karakter met als doel de mantelzorger te waarderen, verlichten in zijn of haar zorgtaak, een sociaal isolement te voorkomen (of te doorbreken) en/of meedoen in de samenleving te bevorderen.

7.3. Ondersteuningsgebieden

De ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers kan heel divers zijn en hangt af van de persoonlijke situatie en de omstandigheden.

Mantelzorgers hebben vooral behoefte aan ondersteuning op het gebied van:

¹⁰) Uit: Bestuursakkoord 'Samen op weg naar 2030', 2018-2022, (p. 9)

- Regelzaken
- Zorgtaken
- Wonen en vervoer
- Financiën
- Vrijetijd en ontspanning
- Combinatie mantelzorg en werk/opleiding/gezin
- Sociaal emotionele ondersteuning
- Kennis en begrip van ziektebeeld en verzorging

8. Wat gaan we de komende jaren doen?

8.1. Meer mantelzorgers in beeld

Een voorwaarde om mantelzorgers te kunnen ondersteunen is dat zij in beeld zijn. Mantelzorgers melden zich niet makkelijk. Dat komt met name doordat de aandacht vooral op de zorgvrager is gericht. Binnen de gemeente Oosterhout zijn mantelzorgers de afgelopen jaren in beeld gekomen door de mantelzorgwaardering, Dag van de Mantelzorg en via informele zorg. Surplus Welzijn houdt gegevens bij over het aantal mantelzorgers. Omdat we op deze manier slechts een klein deel van het totale aantal mantelzorgers in beeld hebben zal de komende jaren nog meer worden ingezet op het in beeld krijgen van mantelzorgers. Om mantelzorgers te informeren, betrekken of ondersteunen moet je weten hoe je hen kunt bereiken. Dat kan het beste door te denken langs het zorgpad (dokter, diëtist, apotheek) en leefpad (werk, sportclubs, school, supermarkten, facebook). Hiermee gaan we aan de slag door:

- Contacten te onderhouden met instellingen waar (jonge) mantelzorgers komen en hen te informeren over de ondersteuningsmogelijkheden en de rol die zij kunnen pakken in het signaleren en doorverwijzen naar de juiste ondersteuning.
- Organiseren van ontspannende en informatieve activiteiten waar mantelzorgers naartoe kunnen. Door de activiteiten inhoudelijk te laten aansluiten op de verschillende typen mantelzorgers hopen we meer mantelzorgers te bereiken.

8.2. Vergroten bewustwording onder mantelzorgers

Veel mantelzorgers herkennen zichzelf niet als zodanig. Bewustwording en tijdig hulp vragen zijn belangrijk in de strijd tegen overbelasting. De komende jaren gaan we meer inzetten op bewustwording onder mantelzorgers door:

- Tijdens het keukentafelgesprek alle mantelzorgers uit het netwerk van de zorgvrager in beeld te brengen, te informeren over mantelzorgondersteuning en in de gelegenheid te stellen hun verhaal te doen. Ook na het keukentafelgesprek zal indien gewenst contact gehouden worden met de mantelzorger(s).
- Bewustwording onder (huis)artsen vergroten dat op het moment dat zij een diagnose stellen en iemand zorgontvanger wordt, dit automatisch betekent dat hun naasten vanaf het moment van de diagnose mantelzorger zijn. De mantelzorger zou hier door de arts direct op gewezen moeten worden, zodat zij meteen gebruik kunnen maken van de ondersteuningsmogelijkheden.
- Vergroten van de bewustwording onder werkgevers en hoe om te gaan met werknemers die naast hun baan ook mantelzorger zijn. Werk & Mantelzorg ondersteunt gemeenten bij het stimuleren van werkgevers om een mantelzorgvriendelijk arbeidsklimaat neer te zetten. Zij organiseert intervisiebijeenkomsten en stelt hulpmiddelen ter beschikking om werkgevers op te laten gaan voor een erkenningscertificaat. Daarbij richt ze zich met name op het mkb, omdat daar het risico op uitval groter is alsook de gevolgen van uitval. Op de website <https://www.werkenmantelzorg.nl/> is meer informatie over hun missie te vinden.

8.3. (Online) toegang tot korte en betrouwbare praktische informatie

Mantelzorgers hebben aangegeven behoefte te hebben aan goede en gerichte informatievoorziening. We gaan onderzoeken of we de informatievoorziening en de verspreiding daarvan de komende jaren beter kunnen afstemmen op de verschillende typen mantelzorgers en hun ondersteuningsbehoefte. Dit gaan we de komende jaren organiseren door de volgende zaken verder onder de aandacht te brengen en uit te werken:

- Uit het onderzoek van Animo onder mantelzorgers kwam duidelijk naar voren dat mantelzorgers geen behoefte hebben aan (informatie)bijeenkomsten maar wel aan korte online video's waarin betrouwbare praktische informatie werd gedeeld. De website wordt de komende jaren aangevuld met video's waarin lokale experts antwoord geven op vragen van mantelzorgers.
- Een van de grootste stressoren onder mantelzorgers is dat er iets met hen zelf gebeurt waardoor ze niet in staat zijn mantelzorg te verlenen. Via de link <https://www.cz.nl/zorgadvies/themas/mantelzorg/mantelzorg-producten/cz-mantelzorgboek> kunnen mantelzorgers bij zorgverzekeraar CZ gratis het mantelzorgboek en de mantelzorgpas aanvragen. In het mantelzorgboek verzamelt de mantelzorger gewoontes van degene voor wie hij of zij zorgt. Bijvoorbeeld medicijngebruik, persoonlijke verzorging en interesses.

- Ontwerpen van een praktische informatiegids over mantelzorg in Oosterhout waarin praktische tips en tricks worden opgenomen, korte verhalen van mantelzorgers staan beschreven, de belangrijkste informatie over ondersteuning en waardering en de activiteitenprogramma voor het komende jaar. Deze informatiegids wordt jaarlijks opgestuurd naar alle mantelzorgers in Oosterhout met begeleidend schrijven vanuit de portefeuillehouder.

8.4. Verbeteren herkennen en ondersteunen jonge mantelzorgers

In de praktijk blijkt het lastig te zijn om jonge mantelzorgers in beeld te krijgen. Daarnaast weten we te weinig over hoe we jonge mantelzorgers kunnen helpen. Een belangrijke vindplaats van jonge mantelzorgers is het onderwijs. De komende jaren zal meer aandacht worden besteed aan het vinden en ondersteunen van jonge mantelzorgers. Anders dan bij volwassen mantelzorgers is het voor jonge mantelzorgers belangrijk dat activiteiten en ondersteuning georganiseerd worden vanuit een professionele "schil". Dit is nodig om jonge mantelzorgers de mogelijkheid te bieden vanuit een veilige omgeving te kunnen zijn met andere jonge mantelzorgers. Een voorbeeld van zo'n schil is het platform 'Vanzelfsprekend' in Den Bosch. Voor jongeren is het belangrijk dat zij 24/7 contact kunnen hebben met iemand uit de "schil". De rol van Vanzelfsprekend is daarnaast het vertrouwen in de zorg terug opbouwen bij jongeren die een nare ervaring hebben gehad met hulpverlening voor de zieke ouder. We zetten er dan ook op in dat bij de inzet van ondersteuning uit het gezin, dat tijdens het keukentafelgesprek aan de orde komt, geen extra beroep gedaan wordt op mantelzorgers onder de 18 jaar. Hiermee voorkomen we tegelijkertijd dat jongeren niet belemmerd worden in persoonlijke ontwikkeling. Op de website <https://www.vanzelfsprekendjmz.nl/> staat meer informatie over het platform en jonge mantelzorgers. In de komende periode onderzoeken we welke vorm van een 'professionele schil' passend is om jonge mantelzorgers in Oosterhout te ondersteunen.

8.5. Inzet mantelzorgmakelaars

Mantelzorgers vragen meestal niet om hulp of ondersteuning. Uit onderzoek van Animo kwam naar voren dat dit te maken heeft met dat mantelzorgers zichzelf vooral zien als onderdeel van de zorgketen en niet als zorgvrager. Uit datzelfde onderzoek bleek daarom dat mantelzorgers vaker hulp accepteren als het wordt aangeboden als zijnde dat zij "recht hebben op" ondersteuning. Daarnaast gaven mantelzorgers aan de individuele steun erg prettig te vinden¹¹.

Een mantelzorgmakelaar ondersteunt mantelzorgers bij zoekwerk en regeltaken op het gebied van zorg, wonen, welzijn, financiën en de combinatie werk/mantelzorg. Informatie, kortdurende ondersteuning en praktische oplossingen helpen mantelzorgers om langer te kunnen blijven zorgen. We gaan kijken of we deze vorm van ondersteuning gericht kunnen inzetten door in te zetten op:

- Brede netwerk rondom jongeren gericht inzetten (bijvoorbeeld jongerenwerker, Brede Buurt partners, jeugd maatschappelijk werk op school)
- Herziening taken huidige mantelzorgcoaches
- Inzet mantelzorgmakelaars met een migratieafkomst

8.6. Stimuleren onderling contact tussen mantelzorgers

Sommige mantelzorgers hebben behoefte aan contact met andere mantelzorgers. Het in gang zetten van dergelijk contact willen we stimuleren met de activiteiten die we gaan organiseren voor mantelzorgers.

8.7. Inrichten nieuwe vorm mantelzorgwaardering

- **Organiseren van activiteiten**
Vanaf 2020 zal de mantelzorgwaardering bestaan uit verschillende activiteiten voor mantelzorgers die verspreid over het jaar georganiseerd worden. De activiteiten zijn ter ontspanning, gericht op de verschillende groepen mantelzorgers en maken onderdeel uit van de totale ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. De activiteiten hebben een hoog waarderingsgehalte en stelt mantelzorgers in staat elkaar te ontmoeten, maar dit hoeft niet. In 2019 wordt gestart met een onderzoek naar deze nieuwe vorm van mantelzorgwaardering. Het onderzoek gaat leiden tot de samenstelling van een activiteitenkalender en een nadere uitwerking van een projectplan waarin onder andere de organisatie en financiën worden uitgewerkt. Een voorlopige activiteitenkalender is in dit document opgenomen als bijlage 1. De inschrijvingen voor de activiteiten wordt geregeld via inoosterhout.nl.
- **Mantelzorgwaardering budget**
Uit onderzoek naar de wensen van mantelzorgers in Oosterhout omtrent de nieuwe vorm van mantelzorgwaardering bleek ook de behoefte te bestaan om in kleiner verband zelf activiteiten te organiseren. Daarom wordt een deel van het bedrag (€ 20.000) van de mantelzorgwaardering beschikbaar gesteld voor kleine initiatieven die bijdragen aan de ondersteuning en maatschappelijke

11) Uit: "Onderzoek naar (werkende en oudere) mantelzorgers"; uitgevoerd door Animo in 2016-2017

lijke participatie van eenieder die mantelzorg verleent aan inwoners van de gemeente Oosterhout. De aard van het budget betreft een incidentele activiteit met een maximale hoogte van € 5.000 per aanvraag.

- **Voortzetten Dag van de Mantelzorg**

De Dag van de Mantelzorg is een jaarlijks terugkerend evenement dat georganiseerd wordt door de Rotary in samenwerking met Surplus. De activiteiten die de gemeente vanaf 2020 gaat organiseren zullen complementair zijn aan de Dag van de Mantelzorg.

8.8. Oprichten Platform Mantelzorg

Tijdens de onderzoeksfase om te komen tot dit beleid werd duidelijk hoe lastig het is om mantelzorgers te spreken en hoe versnipperd het aanbod op het gebied van ondersteuning en informatievoorziening is. Om dit te veranderen richten we een Platform Mantelzorg op. Dit adviserend platform brengt lokale instanties, partijen en individuen bij elkaar die vergevorderd zijn met vormen van ondersteuning op het gebied van mantelzorg en/of toegang hebben tot een van de verschillende groepen mantelzorgers. Het is de bedoeling dat het Platform Mantelzorg het bestaande beleid kritisch onder de loep neemt op mantelzorgvriendelijkheid en mogelijkheden voor mantelzorgondersteuning. Adviezen van het Platform Mantelzorg moeten leiden tot eventueel aanpassing van het beleid zodat er meer vraaggestuurd gewerkt kan worden.

Deelnemers aan het Platform zouden in ieder geval kunnen zijn: Animo, Avian Thuiszorg, Surplus Welzijn, (ex-)mantelzorgers, beleidsadviseur gemeente, Jongerenwerker, Mantelzorgcoaches.

9. Financiën

Activiteit	Omschrijving	€
Ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> • Meer mantelzorgers in beeld • Vergroten bewustwording • (Online) toegang tot korte en betrouwbare praktische informatie • Inzet mantelzorgmakelaars • Herkennen en ondersteunen jonge mantelzorgers • Stimuleren en ondersteunen onderling contact tussen mantelzorgers • Oprichten Platform Mantelzorg 	224.275
Mantelzorgwaardering - uitvoering	• Uitvoering door extern bureau i.s.m. Platform Mantelzorg, Surplus Welzijn en gemeente Oosterhout	24.000
Mantelzorgwaardering - activiteiten		30.000
Mantelzorgwaardering - budget		20.000
Totaal		298.275

Aldus vastgesteld in de vergadering van 25 november 2019,

*BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN OOSTERHOUT,
burgemeester,*

secretaris.

Bijlage 1

Voorlopige activiteitenlijst 2020

Wensen van mantelzorgers	Doelgroep	Concrete ideeën	Beste periode	Kosten
Sportieve activiteit	Werkende en oudere mantelzorgers	- Abonnement warrande recreatief zwemmen (5x)	Hele jaar door	€ 17,50 per persoon
Culturele activiteit	Mantelzorgers met migratieafkomst	- Uitje naar Keukenhof	21 maart t/m 10 mei	Bus à 50 personen: € 250 Ticket per persoon: € 17,50
Culturele activiteit	Werkende en oudere mantelzorgers en mantelzorgers met migratieafkomst	- Avondje Theater De Bussel (2x)	Hele jaar door	N.t.b.
Ontspanningsactiviteit	Mantelzorgende ouders en kinderen	- Speelmiddag 't Haasje	Zomerperiode	N.t.b.
Culturele activiteit	Oudere mantelzorgers, mantelzorgers met migratieafkomst	- Uitje naar museum	Hele jaar door	N.t.b.
Ontspanningsactiviteit	Jonge mantelzorgers	- Bioscoopbon	Hele jaar door	N.t.b.
Culturele activiteit	Werkende en oudere mantelzorgers en mantelzorgers met migratieafkomst	- Wandeling door wijngaard St. Catharinadal	September t/m oktober	N.t.b.